

CARL XIV JOHAN OCH JULIREVOLUTIONEN

Av professor TORVALD HÖJER

VÅR historia efter 1814 har ovanligt sent gjorts till föremål för systematisk vetenskaplig utforskning. En följd härav är, att samtida föreställningar om den politik, som en gång bedrevs, kunnat hålla sig kvar mycket länge, även när de varit starkt stiliserade eller utbildats i direkt polemiskt syfte.

I eftervärldens ögon har Carl XIV Johans hela yttre och inre politik efter 1815 eller 1818 gärna fått låna sin färg av förhållandena under det sista årtiondet av hans långa levnad. En utrikespolitik, som helt baserades på den 1812 upprättade vänskapen med det reaktionära Ryssland, en inrikespolitik av extremt konservativt snitt, det var vad den högröstade och hänsynslösa oppositionen under 1830-talet häftigt angrep och i sina angrepp ofta tecknade mera renodlade, än de nämnda företeelserna verkligen voro ens under dessa senare år. Huvuddragen i den polemiskt färgade bilden ha mycket länge godtagits av den allmänna bildade opinionen, även när denna i och för sig inte känt sig stå i motsatsförhållande till Carl Johan.

Den verkliga bilden av Carl Johans såväl yttre som inre politik under de första tolv åren efter den stora krigsperiodens slut är i mångt och mycket en annan. Hans politiska syn fick då i betydande grad sin prägel av den motsättning till den ute på Europas fastland triumferande legitimistiska reaktionen, vari han kände sig stå såsom kallad till tronen efter en revolution och på grund av ett fritt val. Hans farhågor för legitimistiska stämplingar till förmån för den avsatta kungafamiljen togo sig ej endast uttryck i de högmålsprocesser och polisåtgärder, som för eftervärlden te sig som uttryck för skuggrädsla, utan de färgade också i mycket hans syn på de utländska makter, vilka han misstänkte för att gynna prins Gustafs anspråk på Sveriges krona.

Det är därför begripligt, att han under denna period ej sällan uttryckte en stark solidaritetskänsla med de konstitutionellt styrda

staterna, i främsta rummet England. Han kunde ibland tala om önskvärdheten av att dessa fria stater bildade en politisk gruppering som motvikt till den av Alexander I och Metternich dominerade konstellationen. Frankrikes militära intervention mot den liberal-revolutionära regimen i Spanien 1823 väckte hans ogillande, och han försökte t. o. m. avråda Parisregeringen därifrån.

Särskilt tydligt framträdde denna hans orientering år 1825 i samband med den skarpa motsättning, som då rådde mellan England och fastlandets högkonservativa makter till följd av Spaniens strid mot sina upproriska amerikanska kolonier. Carl Johan ställde sig rätt deciderat på den engelska sidan, och denna politik fick uttryck bl. a. i de beryktade s. k. skeppshandelstransaktionerna, på vilkas innebörd och bakgrund det här ej är tid och plats att ingå. Som bekant framkallade de en rysk intervention i Stockholm i mycket skarp och hotfull form. Det visade sig då, att Sverige ej fann det stöd i London, som Carl Johan och hans utrikesminister Wetterstedt troligen hade påräknat. Viktigare blev kanske dock en annan sak i detta sammanhang. Konungen ville omedelbart taga revansch på Ryssland för nederlaget i själva skeppshandelsfrågan genom att med engelsk ryggtäckning öppna officiella förbindelser med de nya sydamerikanska republikerna. Denna plan strandade på bristande engelskt intresse. George Canning planerade i själva verket just vid den tiden en diplomatisk *entente* med Ryssland i de akuta Balkanfrågorna. Så slöt skeppshandeln med ett svårt svenskt diplomatiskt nederlag och en avsevärd pekunjär förlust, som inte lindrades av någon diplomatisk revansch.

Den svåra besvikelse, som Londonkabinettet här hade berett Carl Johan, torde ha haft ej ringa betydelse för den omorientering i riktning åt S:t Petersburg, som kan iakttagas i svensk utrikespolitik under det senare 1820-talet. Därtill bidrog emellertid också starkt den nye ryske härskarens, Nikolaus I:s, hållning. Obelastad av minnena från skeppshandelskonflikten, som inträffat under Alexander I:s sista månader, arbetade han ivrigt och konsekvent för att medelst tillmötesgåenden, uppmärksamhet och smicker uppnå ett gott förhållande till Sverige och därmed ett betydelsefullt skydd för Rysslands exponerade nordvästra flank, om de orientaliska förvecklingarna skulle leda till öppet krig — som ju också skedde 1828. Hans politik hade ett ypperligt redskap vid det svenska hovet i den gamle Suchtelen, mannen från Sveaborg och från 1812. »Konungens egenkärlek är f. ö. en mäktig drivfjäder, som Ni alltid förstått att hantera med utmärkt skicklighet», — så skrev tsarens utrikesminis-

ter redan 1826 till denne. Om man skall utpeka någon bestämd tilldragelse såsom betydelsefull för utbildningen av en ensidig rysk orientering i svensk politik, bör man främst studera det bestämda stöd, som Nikolaus 1828 gav Carl Johan, när det gällde att tvinga prins Gustaf att avstå från titeln »prins av Sverige». Man bör därvid taga sig till vara för alla anakronistiska påverkningar av vår egen tids mera legera sätt att se på dylika titelfrågor.

Från hösten 1828 och framåt kan sålunda en rysk orientering fastställas i Stockholm. Ej minst den engelske ministern, Lord Bloomfield, som 1825 hade stått Carl Johan så nära, annoterade i sina rapporter med grämlse sakernas nya ordning. En utåt synlig bekräftelse fick denna i det besök, som kronprins Oscar sommaren 1830 avlade hos Nikolaus, och i det ostentativt hjärtliga och heder samma mottagande, som därvid kom honom till del. Sju år tidigare hade hans önskan att få göra Alexander I en dylik visit ej rönt någon rysk genklang.

När man diskuterar Carl Johans tilltagande benägenhet inemot 1830 för reaktionens huvudmakt i det dåtida Europa, bör man ej uppmärksamma enbart de rent utrikespolitiska faktorerna utan också två andra förhållanden, som bidrogo till att driva honom i konservativ och därmed russofil riktning. Det ena är den under 1820-talet framväxande liberala oppositionen i hans båda riken, som starkt avkylde hans liberala sympatier. Det andra är hans egen stigande ålder och därmed tilltagande känsla av obehag inför förändringar. Även om han ovanligt länge bevarade sin spänst, lär det knappast kunna förnekas, att åren dock i någon mån började taga ut sin rätt även hos honom kring 1830.

Den förra hälften av Carl Johans regeringstid hade förflutit i restaurationens Europa. Det var en miljö, som särskilt till en början hade bjudit på motsättningar och faror, verkliga och inbillade, för grundaren av en ny dynasti med i dubbel mening revolutionärt ursprung. Men han hade vant sig vid miljön, och vid periodens slut hade hans egen växande konservatism liksom de häftiga angreppen från oppositionen i Sverige och Norge kommit honom att alltmera identifiera sig med de samhällsbevarande krafterna. Det var en statisk och i många avseenden väl ombonad värld, som han hade levat i, även om hans brevväxling en och annan gång röjer medvetande om de starka krafter, som doldes i djupen under den halvfeodala europeiska societetens glänsande yta.

Just på sommaren 1830 gav han i ett förtroligt brev till sonen ett ganska märkligt uttryck för sin uppfattning om kraftförhållan-

dena i samhället. Han menade, att ledan vid den allmänna välmågan vore den moraliska sjukdom, som plågade Europa, och att allsköns obetänkta omstörtningssprojekt framfördes. Men en tröst finnes för den vakne iakttagaren: massorna vore av naturen fallna för lugn; de ville ej endast bevara, vad de ägde, utan förvärva mer. Hos dem kunde därför en upplyst härskare finna sitt stöd. Det gällde att styra dessa mäktiga krafter inom folken och att ej tillåta någon annan att bemäktiga sig deras ledning. På så sätt skulle monarkerna så småningom kunna förmå sina undersåtar att förstå och värdera lydningen såsom en nödvändig garanti för samhällets lugn och välstånd. — Det är en i och för sig föga originell tanke, som man även annars ofta möter hos Carl Johan, vilken här återkommer med ett slags masspsykologisk motivering: samhörigheten av furste och folk mot oppositionella mellanmakter. Det stora europeiska väderskiftet stod just för dörren, när han skrev detta brev. Massorna skulle därvidlag emellertid knappast komma att spela den roll han hade tilltänkt dem.

Julirevolutionen 1830 ger en ypperlig möjlighet att iakttaga Carl Johans sätt att numera reagera på de stora nyheterna utifrån Europa.

Carl Johan kunde ej rimligen sakna bourbonernas äldre gren. Segt hade han 1814 motarbetat deras återkomst, och de hade sedan i sin tur gärna sett, att även »Nordens Murat» hade kunnat avlägsnas från tronen. Att de nu voro borta och den stränga legitimismen lidit ett svårt nederlag, borde i och för sig endast ha varit Carl Johan behagligt. Det intressanta är, att hans första reaktion på buden om »les trois glorieuses» i Paris tyckes ha varit en helt annan. Den var den kungliga kollegans och militäre fackmannens, som med ogillande såg revolter och gav goda råd för hur de borde kuvas: Artilleri vore »det enda vapen som passar till att slå ned ett uppror». Så länge han ännu ej kände till den slutliga utgången, hävdade han, att Carl X ej kunde godtaga någon annan uppgörelse än rebellernas underkastelse utan villkor. Budet om bourbonernas landsflykt fann honom påfallande reserverad.

Därtill kunna flera orsaker ha samverkat. Viktigast var väl yrkesinstinkten, som fann en laglig monarks störtande i och för sig betänkligt. Vidare beredde familjen Orléans' upphøjelse honom nog föga glädje. När han långt tidigare, 1814 och åren närmast därefter, med nöje och förväntan hade motsett den stund, då bourbonerna skulle nödgas lämna sin återvunna tron, då hade han länge hoppats, att tiden nu äntligen skulle komma för honom själv att i nå-

gon lämplig form taga ledningen i sitt fädernesland. Det är svårt att fixera, när han definitivt slutade att leka med denna förhoppning. En annans plötsliga upphöjelse på den plats, som han själv hade eftertraktat, var i varje fall inte något glädjebudskap.

Troligen var det dock den utrikespolitiska aspekten på det inträffade, som dominerade. Carl Johans redan berörda växande obekymradhet för plötsliga förändringar gjorde i och för sig honom bekymrad inför omstörtningen i vad han och många med honom räknade som Europas egentliga medelpunkt. Om resultatet bleve ett stort krig — vartill det fanns åtskilliga utsikter — måste vidare Sverige-Norges ställning bli vansklig, allra helst med hänsyn till de på en gång nära och ömtåliga förbindelserna med den handlingskraftigaste av de konservativa stormakterna och läget mellan denna och det konstitutionella England. När revolutionen inom kort grep över på Belgien, som frigjorde sig från Holland, växte dessa storpolitiska farhågor, samtidigt som en särskild anledning till bekymmer tillkom. Den belgiska revolten kunde liksom några månader därefter den polska måhända tolkas som ett precedensfall för den besvärliga norska oppositionen att åberopa mot unionen med Sverige.

Alla dessa här endast kort antydda motiv påverkade Carl Johans och den av honom dominerade utrikesledningens reaktioner under hösten 1830 och den följande oroliga vintern.

Den första fråga, som Sverige öppet måste taga ställning till, gällde erkännandet av den nya regimen i Paris. Läget visade sig nu vara ett helt annat, än när Carl Johan och Wetterstedt fem år tidigare hade ämnat göra just frågan om erkännandet av revolutionära regeringar, den gången de sydamerikanska, till plattform för en brytning med Ryssland och en anslutning till England i tidens stora världspolitiska motsättning. Nu var det Rysslands hållning, som var avgörande för Stockholmskabinettet, fastän detta med Carl Johans väl utvecklade sinne för apparenserna och prestigen var angeläget att se till, att man formellt uppträdde oberoende. Den oväntat snabba ankomsten till Stockholm av ett utomordentligt sändebud från Louis-Philippe var därför allt annat än välkommen. Saken blev inte smakligare för Carl Johan av att sändebudet var den unge fursten av Moskva, den avrättade marskalk Neys son, blott några år tidigare Carl Johans egen protégé och på papperet alltjämt officer i svenska armén.

I och för sig önskade Carl Johan numera ett allmänt och snabbt europeiskt erkännande av den nya franska regimen. Som redan antytts, var detta varken för Louis-Philippes vackra ögons skull eller

av sympatier för julirevolutionen. Orsaken var rent realpolitisk; konungen menade, att ett snabbt allmänt erkännande var det säkraste medlet att minska den europeiska spänningen och undvika en öppen rysk-engelsk konflikt. Men det intressanta, som skarpt kontrasterar mot 1825, är att hovet i Stockholm 1830 var så ytterst angeläget att veta, hur tsaren skulle ställa sig, innan det yppade sin egen position. Det räckte inte med att man kände, att England godtog sakernas nya ordning i Paris liksom att Österrike och Preussen ämnade göra sammalunda. Rysslands hållning var det väsentliga; det var därför furstens av Moskva annalkande väckte så livlig oro i Stockholm. Man hade emellertid tur. Innan konungen kunde mottaga honom, fick han veta, att Nikolaus skulle ge motsvarande franske emissarie audiens, och innan Carl Johan behövde besvara Louis Philippes brev, visste han redan, att tsaren offentligt använt konungatiteln om den nye franske härskaren.

Vid den tiden hade de europeiska komplikationerna börjat. Först kom det belgiska upproret i slutet av augusti och tre månader senare det polska. Här har redan framhållits, att Carl Johan med åtskillig olust såg på dessa ansträngningar av två folk att lösgöra sig ur de rättsliga förbindelser, i vilka de blivit placerade vid den stora europeiska rekonstruktionen 1814—1815; tanken på eventuella framgångsrika föredömen för en norsk separatism kom honom att ställa sina sympatier på tsarens och konungens av Holland sida. Men framför allt var det för honom av stor vikt, att bägge dessa nationalitetsfrågor blevo avgjorda så snart som möjligt, givetvis helst till de lagliga monarkernas fördel. Eljest kunde man starkt befara, att dessa lokala konflikter kunde utlösa ett stort europeiskt krig. I ett sådant skulle England och Ryssland stå på olika sidor och därmed Sverige råka i den mellanhandsställning under ett storkrig i Östersjön, som var mardrömmen för vår utrikesledning, från de grekisk-turkiska kriserna på 1820- och 30-talen och ända till den afganska 1885.

Den diplomatiska säkerhetsåtgärd, som Carl Johan först föreslog i det nya och oroande europeiska läget, visar en klar konservativ orientering. Han lät, ehuru utan framgång, i Petersburg föreslå en inbördes garantitraktat mellan vad han i överensstämmelse med dåtida diplomatiskt språkbruk kallade de nordiska hoven, dvs. utom Sverige och Ryssland det absolutistiska Danmark och det med Nikolaus mycket nära llerade Preussen. Kontrasten mot 1825 kunde svårligen vara skarpare.

Stora möjligheter att påverka skeendet hade Carl Johan natur-

ligtvis inte. Men det är för honom karakteristiskt, att han ingalunda nöjde sig med att passivt iakttaga händelsernas utveckling. Den stora krigsriskens egentliga grund, att det s. k. rörelsepartiet, som för ögonblicket satt vid makten i Paris, drivet av revolutionär ideologi och överhettad nationalism skulle engagera Frankrike aktivt till de bägge upprorsrörelsernas stöd. Därmed skulle ett europeiskt krig bli oundvikligt. Situationens nyckel fanns alltså i Paris. Officiellt kunde där ingenting göras från svensk sida. Men Carl Johan grep den chans han trodde sig ha att under hand påverka de maktägande. Den utvalda vägen är karakteristisk för situationen liksom för de agerande.

År 1827 hade Stockholm besökts av en fransk liberal journalist vid namn Armand Reynaud. Han medförde rekommendationer till Carl Johan från ingen mindre än dennes meningsfrände i oppositionen mot förste konsuln, den gamle La Fayette. I sitt brev uttryckte denne en betecknande förhoppning, att »samma republikanska fibrer, som fordom stämde oss till ömsesidig harmoni, ännu vibrera under konungakronan». Reynaud blev efter sin sverigeresa konungens betrodde agent och rapportör i Paris, där han bl. a. användes för att påverka pressen i önskad riktning. Hans verksamhet sågs före julirevolutionen med åtskillig misstro av den nitiska och skicklige svenske ministern där, Gustaf Löwenhielm. Denne menade — inte utan skäl — att det väsentliga för Sverige var goda förbindelser med Frankrikes regering. Han fruktade, att dessa kunde komprometteras av Reynauds allmänt kända skarpt oppositionella inställning mot Carl X.

Nu hade emellertid Reynauds politiska vänner kommit till makten; »två världars hjälte» själv spelade för sista gången en framskjuten om också inte i verklig mening ledande roll på den stora scenen. Carl Johan tillgrip utvägen att genom sin s. k. enskilda byrå under vintern 1830—1831 till Reynaud sända en hel rad politiska brev, som han själv dikterade. De voro uppenbarligen avsedda för adressater långt högre upp i Paris, och vi kunna fastställa, att de verkligen nådde fram till dessa.

I dessa brev utvecklade Carl Johan enträget och värtaligt, att Frankrike intet hade att frukta av makterna, om det blott självt visade lugn och besinning och intoge en korrekt och lojal hållning. Med anknytning till en av sina proklamationer till fransmännen under 1814 års fälttåg erbjöd han sig att garantera Europas uppriktighet gentemot Frankrike. Han erinrade om »Bergets» storhet och fall en mansålder tidigare och påpekade, att det numera vore

vida svårare än 1794 att improvisera massarméer. Ingen makt, intet folk önskade krig. Frankrikes stora lantbefolkning ville blott ha lugn och fred. »Att vidmakthålla och bevara är det främsta behovet för människan liksom för myran» — så sammanfattade han den levnadsvisdom, som han hade förvärvat under sin långa bana. Den rådande politiska osäkerheten kunde alstra en ekonomisk kris, som i sin tur kunde föda sociala omstörtningar. Tre månaders lugn skulle emellertid återställa Europas förtroende för den franska regeringen, vilken borde vara lojal utåt men stark inåt, mot den revolutionära jäsningen. Carl Johan pekade också på de klena frukterna för Frankrike av Carl VIII:s, Frans I:s och Napoleons onyttiga segrar. Erövringar vore meningslösa i den moderna tiden med dess starka fosterlandskärlek; erövraren bleve blott föremål för hat, vilket politiskt system han än företrädde. »Den materiella lyckan är, vad folken önska. Försök att upprätta den hos Eder! Idealen äro av föga varaktighet.» Sådant var hans på erfarenheten grundade råd till den nya kollegan i konungarnas vanskliga yrke.

Breven till Reynaud äro intressanta som vittnesbörd om hur Carl Johan 1830—1831 uppfattade sin ställning och ville se Frankrikes politik förändrad. Deras reella betydelse — om de alls ägde någon — undandrager sig bedömning.

Här har flera gånger betonats, hur starkt den ryssvänliga och allmänt konservativa linjen i Carl Johans politik framträdde under denna kris. Därtill torde även ha bidragit, att England förde en rätt svag och trevande utrikeskurs under den Wellington-Aberdeenska ministären och att Carl Johan betraktade detta konservativa kabinetts avlösning i november 1830 med lord Greys liberala reformministär som ett svaghetstecken, en framgång för de samhällsupplösande krafterna. Sveriges anslutning till Ryssland stärktes härav ytterligare.

Men för första gången på länge visade sig nu starka och högröstade grupper inom den allmänna opinionen förfäktade en helt annan kurs än regeringens i en aktuell utrikespolitisk fråga. Vidsträckt kretsar, främst de oppositionellt inställda, luftade livligt och energiskt sina polska sympatier och det gamla nationalhatet mot Ryssland. Dessa sympatyttringar gjordes än ömtåligare av ett förhållande, som ej var obekant för Carl Johan och hans rådgivare, nämligen att det i tsarens omedelbara omgivning fanns inflytelserika personer, vilka hävdade, att Sverige spelade under täcke med England och därför i kritiska lägen måste betraktas som en opålitlig granne för Ryssland. Carl Johan kände sålunda starkt situationens

faror, särskilt när de polska revolutionsledarna försökte taga direkt kontakt med den svenska regeringen. Deras emissarier förständigades att genast lämna landet.

Den utrikespolitiska motsättningen mellan konung och liberal opinion kom till särskilt bjärta uttryck i två episoder. Den ena var Aftonbladets ryktbara artikel den 15 april 1831, där frihetspatos, rysshät och ovilja mot 1812 års politik sammanflätades, kulminerande i det välvalda citatet från Torgny lagman: »Men den konung vi nu hava tillåter ej att någon vågar tala med honom annat än det allena, som honom behagar. Han fikar efter att hålla Norge under sitt välde, vilket ingen svensk konung förr haver eftersträvat. — — — Men om du vill återvinna de riken i öster, som dina fränder och förfäder hava ägt, då vilja vi alla följa dig.» Den andra episoden kom på hösten samma år med de hätska demonstrationer, som framkallades av konungens oförsiktiga beslut att just under denna spänningens tid ge kronprinsens yngste son namnen Nikolaus August.

Händelserna i Polen beredde emellertid även på helt annat sätt konungen en missräkning. Han hade direkt tillrätt tsaren mildhet mot de överbunna. Nikolaus' svarsbrev med underrättelsen om den slutliga segern hade innehållit vändningar, vilka Carl Johan uppfattade som ett jakande svar på denna vädjan. Han skyndade att nämna detta under politiska samtal. Den hårdhet, som ryssarna i stället visade det olyckliga Polen, gjorde även därför ett pinsamt intryck på den svenska regeringen. Den innerst anglofile Wetterstedt gick så långt, att han i ett tal hos Suchtelen på Nikolaus' födelsedag tydligt anspelade på den hårda ryska regimen i Polen. Av Carl Johan själv har man från slutet av 1831 påfallande engelskvänliga och föga ryssvänliga uttalanden, vare sig nu detta berodde på ifrågavarande missräkning eller på intrycken av den antiryska opinionen i Sverige. Den neutralitetspolitik, som Sverige faktiskt valde, när ett krig mellan de bägge giganterna 1834 på allvar troddes stå för dörren, blev också gynnsammare för England än för Ryssland. Den ensidiga ryska orienteringen 1830—1831 blev således ej bestående. Även 1830-talet företer i mycket bilden av ett svenskt pendlande mellan England och Ryssland, om också utslagen i rysk riktning nu voro mer markerade än under den förra hälften av Carl-Johanstiden.

Inom inrikespolitiken är det lätt att förutse, hur julirevolutionen med sina följder skulle verka. Den bidrog till att ytterligare accentuera Carl Johans ändå med åldern tilltagande konservatism och

misstro mot politiska omvälvningar. De häftiga pressangreppen mot regeringen i den polska frågan vidgade än mera klyftan mellan regering och opposition. Denna stämning kan spåras i flera offentliga och privata uttalanden av Carl Johan under den följande tiden.

Utrikespolitiskt visa händelserna 1830—1831 Carl Johan ännu en gång lidelsefullt intresserad av tilldragelserna ute i världen och främst i hans gamla fädernesland, starkt känslig för hur världsförloppets skiftningar kunde påverka Sverige-Norges och hans egen ställning, och alltid redo att giva makternas ledare rådslag ur hans egen erfarenhets skattkammare. Liksom 1825 hade den latent engelsk-ryska motsättningen framstått som det stora problemet för vår utrikespolitik 1830.

Men — när Carl Johan 1818—1825 spekulerade över maktgrupperingen i Europa, hade som vi sågo närmast ett förbund av de konstitutionella staterna till skydd mot de reaktionära makternas interventionsprincip föresvävat honom. När 1830 en brytning efter ideologiska skiljelinjer syntes förestå, tog han ställning på den konservativa sidan. Det kan sägas, att situationen ej längre var den, som han hade räknat med fem år tidigare. Frankrike av 1830 var i hans ögon knappast längre en konstitutionell stat utan en revolutionär, som med fog kunde misstänkas för att underblåsa extrema rörelser i hela Europa. Men man bör ej glömma, att hans sympatier omkring 1820 hade gällt just personer och meningsriktningar i Frankrike, vilka knappast alltför mycket skilde sig från den av honom nu på vintern 1830—1831 så misstrodde »anarkistiske folktribunen» La Fayette. Hans negativa hållning till den engelska parlamentsreformen är också symtomatisk.

Svängningen är påtaglig. Flera orsaker därtill ha här också redan antytts: hans egen växande konservatism, hans allt skarpare motsats till den liberala oppositionen i hans bägge riken, det av dynastiska och andra skäl, bland dem besvikelsen över Cannings lama hållning i skeppshandelskrisen, förestavade närmandet till Nikolaus I, där kronprinsens ryska resa just 1830 står som en höjdpunkt. När han 1831 klart ogillade makternas påtryckningar på konungen av Holland — ett par år tidigare i Stockholm sedd med mycken misstro såsom prins Gustafs tilltänkte svärfader — för att förmå denne att erkänna det självständiga Belgien, torde detta inte enbart ha berott på Carl Johans norska farhågor utan även på hans vid flera tillfällen demonstrerade starka ogillande av stormakternas lust att blanda sig i andrarangsstaternas inre förhållanden. Måhända har till hans allmänna hållning även, medvetet eller omed-

vetet, medverkat en viss bitterhet över att Louis-Philippe fick draga fördel av den omstörtning, kring vilken Charles-Jeans tankar en gång så gärna hade kretsat.

Julirevolutionen och det polska upproret låta bilden av Carl Johan som utpräglad konservativ politiker klart framträda och kunna sålunda sägas utgöra en upptakt till den stormiga senare hälften av hans regering. Symtomatiskt nog såg året 1830 även födelsen av Aftonbladet, som skulle bli oppositionens skarpaste och slagkraftigaste vapen och den åldrande konungens farligaste fiende. Medelklassens politiska genombrott, i Frankrike med julirevolutionen och i England med den av Carl Johan ogillade underhusreformen, visade det sociala mönster, efter vilket även i Sverige kampen skulle föras mot det gamla systemet och mot den konung, som alltmera blev dettas både symbol och främste upprätthållare. Spelet kunde börja.
